

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1889, kl. 12 midd.

Konstitutionsutskottets utlåtande angående tillägg till § 18 riksdagsordningen.

För valen till Riksdagens Andra Kammare tagas de kommunala myndigheternas medverkan i anspråk dels på det sätt, att i kommun, som tillhör valkrets med medelbart valsätt, elektorsvalen förrättas å landet inför kommunalstämmas ordförande och i stad inför magistraten, dels ock så, att inom valkrets, som består af flera kommuner, och der det omedelbara valsättet är antaget, omröstningen sker kommunvis inför nämnda myndigheter. Dessutom skall, der elektorsval är hållet, ordförande i kommunalstämma eller i magistrat, som förrättat valet, åt den eller dem, som fått elektorsbefattningen sig uppdragen, såsom fullmagt meddela till rättigheten bestyrkt utdrag af valprotokollet, och vid de omedelbara valen skola, för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som erhållit de flesta rösterna, valprotokollen insändas för kommunerna å landet till domhufvanden och för städerna till magistraten i den stad, som eger största folkmängden.

De åtgärder för riksdagsmannavalen till Andra Kammaren, som sålunda ankomma på de kommunala myndigheterna, äro, efter hvad lätt inses, af synnerligen stor betydelse, och det ligger därför mycket vigt deruppå, att ifrågavarande myndigheter icke låta någon försummelse i oförmälda hänseenden komma sig till last. Erfarenheten vittnar ock i det hela ganska fördelaktigt om det sätt, hvarpå de kommunala myndigheterna fullgjort sina åligganden med afseende på de medelbara valen, hvaremot deras befattning med de omedelbara valen icke torde

kunna lemnas alldeles oanmärkt. Detta senare omdöme gäller dock förnämligast den kommunala myndigheten på landet. Det har nemligen stundom inträffat, att kommunalstämmas ordförande af en eller annan orsak uraktlåtit att till valförrättaren insända protokoll öfver omröstningen i den kommun, han tillhör, hvarigenom de röstberättigade inom kommunen beröfvats hvarje inflytande på valet.

Att emot nu berörda uraktlåtenhet utfinna några fullkomligt säkra garantier, som derjemte, särskildt med hänsyn dertill, att ordförande i kommunalstämma ej har någon tjänst, utan ett förtroendeuppdrag, äro lämpliga, låter sig svårligen göra. Också torde det vara för ändamålet tillräckligt, att påminnelse meddelas de kommunala myndigheterna om deras skyldighet med afseende på valprotokollens insändande.

Enligt § 18 riksdagsordningen skall vederbörande valförrättare, sedan han af Konungens befallningshafvande erhållit underrättelse derom, att val till riksdagsman i Andra Kammaren erfordras, låta i kyrkorna kungöra tid och ort för valet. I denna kungörelse, som, utan att dock något uttryckligt stadgande derom finnes, tillika bör innehålla meddelande om, å hvilken tid och ort samtliga de vid omedelbart val afgifna rösterna komma att inför valförrättaren sammanräknas och valets utgång tillkännagifvas, synes lämpligen kunna bestämmas jemväl en viss särskild dag före valets avslutande, inom hvilken de kommunala myndigheterna — såväl ordförande i kommunalstämma som magistrat --- hafva att till valförrättaren insända valprotokollen. Ett dylikt tillägg i ommärkta kungörelse är naturligtvis utan all betydelse, för den händelse valkretsen utgöres endast af en kommun, och bör därför intagas endast i kungörelse om omedelbart val i valkrets, som består af flera kommuner. Skulle emellertid ofvannämnda meddelande om rösternas insändande till sammanräkning i något fall icke visa sig verksamt, föreslår utskottet ännu en åtgärd i samma riktning, nemligen att valförrättaren ofördröjligen inforrdar det eller de felande protokollen. Hvilket tillvägagående i sistnämnda fall bör iakttagas, torde utan fara kunna öfverlemnas åt valförrättaren sjelf att, efter omständigheterna i det särskilda fallet, bestämma. Säkrast synes väl vara att anlita vederbörande kronobetjent, men understundom torde också en med posten eller på annat sätt afsänd requisition göra tillfyllest.

Visserligen torde genom det af utskottet ifrågasatta förfaringsätt tiden för riksdagsmannavalens avslutande i någon mån fördröjas. Men denna betänklighet anser utskottet sakna betydelse, vid det förhållande, att de alltmer lättade kommunikationerna tillåta valförrättarne att utsätta de särskilda tidsbestämmelserna på sådant sätt, att de sanno-

likt ej i allmänhet behöfva öfverskrida den tidrymd, inom hvilken under nuvarande förhållanden valförrättningarne plägat afslutas.

Det tillägg till riksdagsordningens bestämmelser om riksdagsmannaval, som utskottet i enlighet med denna framställning anser erforderligt, synes utskottet hafva sin rätta plats i § 18 riksdagsordningen, hvilken hufvudsakligen afhandlar förberedelserna till val af riksdagsman i Andra Kammaren.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, föreslår utskottet,

att Riksdagen måtte till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till förändrad lydelse af

Riksdagsordningen.

§ 18.

(Nuvarande lydelse:)

Konungens befallningshafvande — — — — — skyndsamt kringläsa.

(Föreslagen lydelse:)

Konungens befallninghafvande — — — — — skyndsamt kringläsa.

I kungörelse om omedelbara val i valkrets, som består af flera kommuner, skall valförrättaren tillika bestämma viss dag före valets afslutande, inom hvilken valprotokollen skola till valförrättaren insändas. Hafva å sålunda bestämd dag valprotokollen från hela valkretsen icke inkommit, låte valförrättaren felande protokoll skyndsamt infordra.

För kallelse till elektorsval — — — — — stadgadt är.

För kallelse till elektorsval — — — — — stadgadt är.

Der elektorsval hållet är — — — — — utdrag af valprotokollet,

Der elektorsval hållet är — — — — — utdrag af valprotokollet.

Stockholm den 13 april 1889.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Bergius*: »Då det af utskottet föreslagna stadgande, enligt min uppfattning, skulle föranleda dröjsmål med riksdagsmannavals afslutande, utan att leda till det mål, man dermed vill vinna, nemligen att före rösternas sammanräknande må från hvarje kommun till valförrättaren inkomma valprotokoll, så affattadt, att det kan godkännas, anser jag mig icke kunna biträda förslaget. Så vidt jag varit i tillfälle erfara, är det mycket sällan som ordförande i kommunalstämma helt och hållet underlåter att till domaren insända valprotokoll, hvaremot det ofta inträffar att inkomna protokoll äro så ofullständiga, att de måste kasseras. För min del håller jag före, att de ifrågavarande olägenheterna kunna i väsentlig mån afhjelpas derigenom, att strafflagen ändras så, att kommunalstämmas ordförande, som vid elektors- eller riksdagsmannaval begår fel eller försummelse, därför varder underkastad ansvar, samt att, likasom formulär till statistiska uppgifter angående riksdagsmannaval nu tillhandahållas kommunalstämmornas ordförande, desse erhålla jemväl formulär till valprotokoll, hvarom dock något stadgande i grundlag icke erfordras»;

af herr *Unger*, som ansett, att utskottets förslag icke kunde leda till det dermed afsedda ändamålet; samt
af herrar *Lindahl*, *von Samzelius*, *Strokirch*, *Behm*, *Rundbäck*, *Fosser* och *Pehrsson*

Herr *Svartling* har begärt få antecknadt, att han varit förhindrad att deltaga i detta ärendes slutliga behandling inom utskottet.